

UOT 1

İNFORMASIYA CƏMIYYƏTİNİN FORMALAŞMASININ FƏLSƏFİ ƏSASLARI

Müslüm NƏZƏROV*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 20 dekabr 2022; çapa qəbul edilmişdir: 24 yanvar 2023; online-da çap edilmişdir: 30 mart 2023.

Received: 20th of December, 2022; accepted: 24th of January, 2023; published online: 30th of March, 2023.

Açar sözlər: *postindustrial cəmiyyət, informasiya cəmiyyəti, informasiya texnologiyaları, sivilizasiya, qlobal informasiyalaşdırılma*

Giriş

XX əsrin II yarısından başlayaraq, bəşəriyyət inkişafında yeni bir mərhələyə qədəm qoydu – sənaye cəmiyyətindən informasiya (və ya postindustrial) cəmiyyətinə keçid. Bu keçidi təmin edən cəmiyyətin inkişaf mərhələsinin ən vacib spesifik xüsusiyyəti onun informasiyalaşdırılmasıdır.

Postindustrial cəmiyyətdə inkişafın əsasını informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından geniş istifadə olunduğu informasiya prosesləri təşkil edir. İnsan fəaliyyətinin bütün sahələrində İKT-nin tətbiqi qlobal informasiyalaşdırılma prosesinin yaranmasına və inkişafına kömək etmişdir. Öz növbəsində, bu proses islahatların aparılması və modelləşdirilməsinin ən vacib şərtlərindən biri olan informasiyalaşdırılmasının inkişafına təkan verdi.

Hazırda qlobal xarakter alan cəmiyyətin informasiyalaşdırma prosesi dünya birliyinin bütün inkişaf etmiş ölkələrini deyil, bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələrini də əhatə etmişdir. Sözün geniş mənasında cəmiyyətin informasiyalaşdırılması, müasir kompüter texnologiyaları və informasiya mübadiləsi əsasında həyata keçirilən informasiyaların toplanması, emalı, saxlanması, ötürülməsi və istifadəsi vasitələri infrastrukturunun formalaşması ilə əlaqəli, hər hansı bir ölkənin elmi və texnoloji inkişaf səviyyəsinin ən vacib göstəricisi kimi məlumatların işlənməsi və ötürülməsi insan fəaliyyətinin bütün növlərində biliklərin aktiv istifadəsinə əsaslanan cəmiyyət həyatının yenidən qurulması prosesi kimi qəbul edilə bilər.

1. İnformasiya cəmiyyəti konsepsiyasının formalaşmasının fəlsəfi təhlili

Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində elmi-texniki tərəqqinin təsiri altında cəmiyyətin istehsal gücləri əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf edir, texnika və texnologiya sahəsində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdi.

* *fəlsəfə elmləri doktoru, dosent, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti*
e-mail: muslimnazarov@mail.ru

İnformasiya ilə əlaqəli bir istehsal sahəsi meydana çıxdı, bunun sayəsində elmi tədqiqatlarda və mədəniyyətdə yeni istiqamətlər meydana gəldi. Bu dəyişikliklər bütün cəmiyyətə kompleks təsir göstərir, insanın sənaye və mənəvi həyatında əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olur.

Texniki və texnoloji proseslər çərçivəsində baş verən hər şey birbaşa insanların həyatına təsir edir, cəmiyyətin mahiyyətini və prioritetlərini dəyişdirir. Bu səbəbdən də informasiya cəmiyyətinin formalaşması ilə əlaqəli proseslərin araşdırılması bu qədər aktuallaşır.

İnformasiya cəmiyyəti konsepsiyasının tərəfdarları arasında, bir çox filosoflar, tarixçilər və təbiət elmləri nümayəndələri bəşəriyyəti qlobal dövrlərə ayıraraq müəyyən bir xəttə gəldiyini hiss edirlər. İnformasiya cəmiyyətinin mövcud olduğunu iddia edən tədqiqatçılar bunu cəmiyyətdə bütün sahələrinə nüfuz edən nəhəng informasiya axınlarının mövcudluğu ilə əsaslandırılar. Tarixi dövrlərdən birinə sənaye cəmiyyəti deyilir və yaxınlaşan sosial sifariş üçün müxtəlif adlar təklif olunur: “texnotronik dövr” (Z.Bjezinski) [6], “texnoloji cəmiyyət” (J.Ellul) [10], “postindustrial cəmiyyət” (D.Bell) [5], “Super sənaye cəmiyyəti” (E.Toffler) [9]. Müasir dövrdə ən çox yayılmış anlayış “informasiya cəmiyyəti”dir.

“İnformasiya cəmiyyəti” anlayışı 1966-cı ildə F.Mahlap [11] və T.Umesao [12] tərəfindən ABŞ-da və Yaponiyada praktik olaraq eyni vaxtda elmə daxil edildi. Yapon alimləri belə bir cəmiyyəti keyfiyyətli informasiya bolluğu və yayılması üçün vasitə olduğu bir informasiya cəmiyyəti adlandırmağı təklif etdilər. İnformasiya cəmiyyətinin formalaşması informasiya texnologiyalarının inkişafı və istifadəsi ilə əlaqələndirilmiş və cəmiyyətin informasiyalaşdırılması əmək məhsuldarlığını və istehsalın səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə informasiya texnologiyalarının istehsalata tətbiqi prosesi kimi başa düşülmüşdür.

Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması əhalinin kompüter təhsil proqramının təşkilini, kadrların – kompüter mütəxəssisləri və qeyri-mütəxəssislərin, yəni istifadəçilərin hazırlanması və yenidən hazırlanmasını, ibtidai məktəbdən universitetə və ali məktəbdən sonrakı təhsil sisteminə qədər bütün təhsil səviyyələrinin kompüterləşdirilməsini, işçilərin yenidən hazırlanması üçün bir şəbəkə yaratmaq, gəncliyi formalaşdırmaq, yeni informasiya mədəniyyəti, fərdi kompüterdəki maneələri aşmaq və s. nəzərdə tutur.

İnformasiya cəmiyyəti məsələsinə vahid konseptual yanaşmanın olmaması bu sahədə aparılan tədqiqatların aktuallığının daha bir sübutudur. “İnformasiya cəmiyyəti” anlayışının çoxşaxəli olduğu açıqdır və bu mövzuda hər hansı bir “bir ölçülü” və fərqli xüsusiyyət aşağıdakı tərifdə öz əksini tapmışdır: Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması özünəməxsusluğu ondan ibarətdir ki, “ictimai istehsal sahəsindəki dominant fəaliyyət növü informasiyaların toplanması, yığılması, işlənməsi, saxlanması, ötürülməsi, istifadəsi, istehsalı olmaqla müasir mikroprosessor və kompüter texnologiyalarının, habelə müxtəlif informasiya qarşılıqlı əlaqə və mübadilə vasitələrinin əsasını təşkil edir” [4; 13].

Eyni zamanda, informasiya cəmiyyətin ən vacib strateji mənbəyinə çevrilir, iqtisadiyyatda, təhsildə və mədəniyyətdə əsas yerlərdən birini tutur. İnformasiyalaşdırılma üçün alternativ yoxdur. Bu, insan həyatının bütün sahələrində ictimai tərəqqinin obyektiv mərhələsidir. İnformasiyalaşdırılma barədə danışarkən qeyd etmək lazımdır ki, bu, yalnız bir texniki bazanın yaradılması və inkişafı deyil, müxtəlif sosial sistemlərin və alt sistemlərin işinin informasiya bazasında dəyişiklik, məqbul hədlər daxilində “kağız”ın dəyişdirilməsi “insan-maşın elektron dialoq sistemləri ilə məlumat mübadiləsi texnologiyaları, insan fəaliyyətinin yeni, daha səmərəli modellərinin yaradılmasından ibarətdir.

“İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi” haqqında Azərbaycan Respublikasının qanununun birinci fəslində informasiyalaşdırmağa aşağıdakı kimi tərif verilir: informasiyalaşdırma – informasiya ehtiyatlarının formalaşdırılması, təqdim edilməsi, istifadə olunması əsasında dövlət hakimiyyəti və yerli özünüidarə orqanlarının,

təşkilati-hüquqi və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün müəssisə, idarə və təşkilatların, vətəndaşların informasiya tələbatlarının və bu sahədəki hüquqlarının təmin edilməsinin optimal şəraitinin yaradılması üçün təşkilati, sosial-iqtisadi və elmi-texniki prosesdir [2].

İnsan fəaliyyətinin bütün sahələrinin informasiyalaşdırılmasının əsas səbəbləri bunlardır:

- global miqyasda informasiyaların istifadəsinə yönəlmiş intellektual işin artan rolu;
- biliklərin daim yenilənməsinə və sürətli inkişafına ehtiyac;
- sivilizasiya tarixində ilk dəfə olaraq insan fikirləri və fəaliyyəti bir-birini daha sürətli əvəz edir.

Postindustrial və ya informasiya cəmiyyətinin fəlsəfi konsepsiyası – A.Bell, A.Toffler, İ.Masuda və başqalarının əsərlərində təhlil edilmiş, global problemlərin mövcudluğu və informasiya cəmiyyətinin formalaşması kontekstində müasir sivilizasiyanın inkişaf perspektivlərini araşdırmışdır. Eyni zamanda, bəşəriyyətin mütərəqqi inkişafının ümumi fəlsəfi nəzəriyyəsi olduğunu iddia edilmişdir.

Post-sənayeləşmə konsepsiyası ondan irəli gəlir ki, müasir cəmiyyətdə iqtisadiyyatın (kənd təsərrüfatının) əsas sahəsi deyil, ikinci dərəcəli (sənayesi) deyil, informasiyanın rol oynadığı üçüncü (xidmət sektoru) üstünlük təşkil edir.

İnformasiya cəmiyyəti, insan sivilizasiyasının üçüncü dalğasının zirvəsində əməyin, xammalın və kapitalın əsas amillər olduğu sənaye cəmiyyətinin əvəzinə mənfəət artımının gerçəkliklə əldə edilmədiyi bir cəmiyyətlə meydana çıxır. Müvafiq olaraq, informasiya cəmiyyəti insanı, mənəvi və yaradıcı qüvvələrini, yeni sosial ünsiyyət növünə uyğunlaşmasını çətinləşdirir. Fərqli bir dəyərlər sistemi, yeni davranış formaları və sosial institutlarla fərqlənən tamamilə fərqli dünya birliyinin formalaşmasına kömək edir. Toffler, informasiya cəmiyyətini xarakterizə edərək yazırdı: “Bu inkişaf etməkdə olan sivilizasiyanın çox hissəsi ənənəvi sənaye sivilizasiyasına ziddir. Eyni zamanda texniki cəhətdən yüksək səviyyədə inkişaf etmiş və sənaye əleyhinə bir mədəniyyətdir”[4].

Post-sənaye cəmiyyətini təsvir edən D.Bell [5, s. 6] əsas istehsal mənbəyinin informasiya olduğunu qeyd edir.

A.İ.Rakitov, "biliklərə əsaslanan cəmiyyət" anlayışına informasiya cəmiyyəti konsepsiyasının gücləndirilmiş bir versiyası hesab edir, biliyin ən qiymətli məlumat forması kimi xüsusi əhəmiyyətini vurğulayır [7, s. 31]. Beləliklə, informasiya cəmiyyəti anlayışının daha da aydınlaşdırılması üçün "informasiya", və "bilik" anlayışlarından istifadə etmək olar.

İnformasiyaların mövcudluğu barədə danışarkən, biliyin daha geniş yayılması barədə avtomatik olaraq nəticə çıxarmaq olmaz. Bilik məntiq, nəzəriyyə və empirizm tərəfindən yoxlanılmış cəmlənmiş məlumat kimi qəbul edilə bilər. Böyük insan qrupları üçün çoxlu miqdarda məlumatın mövcudluğu, əsasən, rabitə imkanlarının artması ilə əlaqələndirilir. Ancaq ünsiyyət bilik daxil olmaqla məlumat ötürmək üçün bir vasitədir. Bu alətin istifadəsi üçün geniş imkanlar rabitə kanallarından maksimum dərəcədə cəlbədicidir.

A.Rakitov "İnformasiya" və "bilik" anlayışları arasındakı ən aydın və tutarlı əlaqəni göstərərək qeyd edir ki, "Yalnız bir sıra dəyişikliklərdən keçmiş və xüsusi simvolik işarələr sistemlərində - dillərdə ifadə edilmiş, sabitlənmiş və işləyən informasiyalar bilik hesab edilə bilər" [7, s. 157].

Beləliklə, "informasiya cəmiyyəti", inkişafı və mövcudluğu insanın həm mənəvi, həm də maddi dünyası ilə qarşılıqlı əlaqə xüsusiyyətinə malik olan şərti olaraq "informasiya" adlanan xüsusi qeyri-maddi bir maddəyə əsaslanan sivilizasiyadır. Sonuncu xüsusiyyət yeni bir cəmiyyətin mahiyyətini başa düşmək üçün xüsusilə vacibdir, çünki bir tərəfdən informasiya insanın həyatının maddi mühitini təşkil edir, yenilikçi texnologiyalar, kompüter proqramları, telekommunikasiya protokolları və s. kimi fəaliyyət göstərir. İnformasiya eyni zamanda insanın sosial-mədəni həyatını və maddi varlığını təyin edir.

2. Qlobal proses kimi cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasının fəlsəfi əsasları

Cəmiyyətin informasiyalaşdırma prosesi, yeni informasiya texnologiyalarının meydana çıxması və sosial həyata tətbiqi, informasiya şəbəkələrinin yayılması, cəmiyyətdə yayılan məlumatların həcminin sürətlə artması yalnız yeni sosial qarşılıqlı təsir və nəzarət formalarının yaranmasına səbəb olmur, eyni zamanda yeni sosial problemlərin yaranmasına səbəb olur.

Sivilizasiyanın müasir inkişaf dövrü, ilk növbədə, informasiyalaşdırılma prosesi ilə səciyyələnir. Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması qlobal sosial proses olaraq sosial istehsal sahəsində dominant fəaliyyət növü əsasında həyata keçirilir, müasir mikroprosessor və kompüter texnologiyaları, habelə müxtəlif informasiya mübadiləsi vasitələrinə əsaslanır.

Beləliklə, informasiya cəmiyyətinin öyrənilməsinin fəlsəfi cəhətlərini aşağıdakı kimi vurğulaya bilərik:

1. texnoloji cəhət: cəmiyyətin rabitə vasitələri, kompüterlərlə texniki təchizatı;
2. dünyagörüşü aspekti: informasiya cəmiyyəti bəşəriyyətin qlobal inkişaf tarixində yeni, təbii bir mərhələ olaraq, biosferdən noosferə keçid;
3. humanitar və psixoloji cəhətlər: insanların potensialından daha geniş istifadə etmələri və istəklərini reallaşdırması üçün bir fürsət; müəyyən bir ölkənin vətəndaşlarının informasiya cəmiyyətində yaşamaq istəyi;
4. iqtisadi aspekt: insanların fəaliyyətindəki prioritetlərin dəyişdirilməsi, iqtisadi sektorda məlumat fəaliyyətinin digər fəaliyyət növlərindən daha çox yayılması;
5. sosial aspekt: şəffaf dövlət idarəçiliyi (e-hökumət) və təmsilçi demokratiyanın həyata keçirilməsi yolları, cəmiyyətdəki informasiya qarşılıqlı əlaqələrinin tənzimlənməsinin hüquqi məsələləri. Nəzərdə tutulan informasiya cəmiyyəti konsepsiyasının təfsirində məhz humanitar cəhətlər üstünlük təşkil edir.

Cəmiyyətin qlobal informasiyalaşdırılması yeni geosiyasi proseslərin inkişafına aktiv şəkildə kömək edir, bunlardan ən başlıcası aşağıdakıları göstərmək olar:

- transmilli şirkətlərin, beynəlxalq əmək bölgüsü və beynəlxalq satış bazarlarının yaradılmasında özünü göstərən *iqtisadiyyatın qloballaşması*;
- ümumi elmi layihələr üzərində işləyən alimlərin paylanmış beynəlxalq yaradıcı qruplarının yaradılmasında, habelə beynəlxalq elmi məlumat mübadiləsi proseslərinin intensivləşməsində, beynəlxalq telekonfransların keçirilməsində özünü göstərən *elmin qloballaşması*;
- distant təhsil sistemlərinin inkişafı, coğrafi cəhətdən paylanmış açıq universitetlərin, kolleclərin, peşəkar inkişaf mərkəzlərinin yaradılmasında təzahür edən *təhsilin qloballaşması*;
- elektron kitabxana və sənət qalereyaları, incəsənət və muzey sərqi elektron versiyaları, eləcə də memarlıq və tikinti ən qiymətli obyektlərinin xarakterik xüsusiyyətlərinin yaradılmasında özünü göstərən *mədəniyyətin qloballaşması*.

Qeyd etmək lazımdır ki, cəmiyyətin informasiyalaşdırma prosesinin qlobal mahiyyəti və sivilizasiyanın gələcək inkişafı üçün strateji əhəmiyyət daşıyır.

İnformasiya cəmiyyətinin ən vacib xüsusiyyətlərindən aşağıdakılar olduğu qənaətinə gəlmək olar:

- cəmiyyətdə informasiya axınlarının yayılmasını təmin edən və insanları, müxtəlif ictimai qurumları və dövlətləri bir-birinə bağlayan, ictimaiyyətə təqdim olunan müasir İKT alətlərinin mövcudluğu;
- qlobal informasiya şəbəkələrində yayılmış informasiyalardan səmərəli nəticə əldə etmək üçün lazım olan avadanlıq və proqram vasitələrinin mövcudluğu;
- cəmiyyətdə bununla maraqlanan bütün insanlar üçün İKT-dən istifadə edərək informasiya mübadiləsi, axtarışı və istehsal üçün əlverişli şəraitin yaradılması;

- cəmiyyətdə informasiyanın rolunun artan əhəmiyyəti və informasiyaların emalı və istehsalı ilə məşğul olan insanların sayının artması nəticəsində iqtisadi sahədə struktur dəyişikliklərinin olması;

- ikili kodlaşdırma istifadə edərək informasiyaların diskret formada təqdim edilməsinə və ötürülməsinə keçid, kompüter avadanlığının daha da müasirləşdirilməsi;

- cəmiyyətin informasiyalaşdırma və modernləşmə prosesləri sivilizasiyanın intellektual səviyyəsinin artırılmasına yönəldilmişdir;

İnformasiya cəmiyyətinin sadalanan xüsusiyyətlərindən belə bir cəmiyyətin təbiət baxımından qlobal və humanitar fokusa sahib olması lazım olduğu ortaya çıxır, informasiya istehsalında və istehlakında insanın potensialını ortaya çıxarmalı, ehtiyaclarını ödəməli, insanlara bilik və fikirlərdən istifadə etməsinə, iqtisadi inkişafını və sosial rifahı artırmalı, həddindən artıq yoxsulluğun aradan qaldırılmasına kömək etməlidir. İnformasiya cəmiyyətinin təməli hər bir insanın fikir və ifadə azadlığı, dövlət sərhədlərindən asılı olmayaraq, hər cür vasitə ilə informasiya və fikir axtarmaq, yaymaq hüququdur.

Nəticə

Cəmiyyətin informasiyalaşdırma prosesləri müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının təkmilləşdirilməsi və yayılması ilə xarakterizə olunur.

Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması son onilliklərin geniş miqyaslı yeniliklərindən biridir. Hal-hazırda cəmiyyət, cəmiyyətin həyatının, demək olar ki, bütün sahələrinin informasiyalaşdırılması və informasiyalaşdırılması prosesini davam etdirir, çünki müasir cəmiyyət informasiya rolunu oynamaqla yanaşı, informasiya cəmiyyətinə keçid istiqamətində də sürətlə inkişaf edir.

Cəmiyyətin diferensiallaşma prosesi getdikcə artan sürətlənmə ilə davam edir. Bütün bunlar cəmiyyətin sosial quruluşunda və üzvlərinin münasibətlərində əksini tapa bilməz. Cəmiyyətin informasiyalaşdırılması fərdlərin intellektual fəaliyyətinə əsaslanır və onu insanların ümumi kütləsindən fərqləndirərək, cəmiyyətin tədrisən, bütün mütərəqqi təbəqələşməsinə kömək edir.

Beləliklə, müasir cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasına çox əhəmiyyətli bir vəzifə verilir, çünki gələcəyin "mühərriki" məhz bu prosesdir.

İnformasiyalaşdırma nəticəsində etibarlı, vaxtında və keyfiyyətli məlumatların verilməsi mexanizmlərini işə sala biləcək, təhsil və informasiya xidmətləri çeşidinin genişlənməsini təmin edəcək bir təhsil və informasiya mühiti yaradılacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

Azərbaycan dilində:

1. Abbasov Ə.F. Milli fenomenlərin dərki və şərhində adekvat epistemologiya zərurəti // Müasir fəlsəfə, elm və mədəniyyət: postqeyri-klassik epistemologiya Respublika konfransının materialları (18 may 2011-ci il). Bakı: Elm, 2011, s.275-282.
2. "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi" haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu (e-qanun.gov.az>framework/3525)
3. Nəzərov M.H. Təhsilin sosiomədəni əsasları. Bakı: Elm və təhsil, 2017, 256 s.
4. Nəzərov M.H. "Postsənaye cəmiyyəti" nəzəriyyəsi: Z.Bjezinski, E.Toffler, D.Bell // Newtimes.az analitik-informasiya portalı, 22 Aralık 2014 (<http://newtimes.az/az/aboutus/>)

Rus dilində:

- 10 Бэлл Д. Грядущее постиндустриальное общество. М.: Academia, 2004. 940 с.
- 11 Бжезинский З. Технотронная эра. М.: Элита, 2010 (<https://lektsa.com/7x2f05.html>)
- 12 Ракитов, А.И. Философия компьютерной революции. М.: Директ-Медиа, 2013. 291 с.

- 13 Масуда Е. Информационное общество как постиндустриальное общество. М., 1997. 587 с.
14 Тоффлер Э. Третья волна. М.: ООО «Издательство АСТ», 2010. 795 с.

İngilis dilində:

- 15 Ellul Jacques. The Technological Society. N.Y.: Vintage Books, 1964
16 Machlup F. The Production and Distribution of Knowledge in the United States Princeton, NJ: Princeton University Press, 2008, 436 p.
17 Umesao T. Japanese Civilization in the Modern World: A Comparative Study of Civilizations, Chuai Koron Shinsha. 2000 (ancientcivilizationworld.com>japan/)
18 ru.wikipedia.org. Информационное общество

Резюме

Муслим Назаров

Философские основы формирования информационного общества

В статье дается комплексный анализ эпистемологических, философских и антропологических проблем современного общества, а также теоретические исследования в области стратегии развития информационных процессов с широким использованием информационно-коммуникационных технологий, что является основой развития цивилизации в России. Информационное общество на данном этапе. Объясняется история возникновения понятия «информационное общество», дается анализ основных теорий, относящихся к этому понятию.

Подчеркивается, что переход к информационному обществу - один из возможных и наиболее желательных вариантов будущего развития общества. Раскрыта важность философских и социальных исследований, направленных на изучение становления информационного общества.

В результате особой культурной эволюции философии XX века показано, что существуют конструктивные направления в диалоге информационных концепций с теорией социального прогресса.

Хотя критерии прогресса информационного общества не новы, интерпретация лежащих в их основе ценностей (знания, свобода и т. Д.) Осуществляется с учетом новых социальных событий. В информационном обществе общественное сознание превалирует над общественной жизнью, что предотвращает социальное прогнозирование, разрушение и регресс.

Дальнейшее развитие проблем развития информационного общества поможет разрешить противоречия в теории и практике формирования общества знаний. Основные результаты работы важны для социального прогнозирования в конфликтном и быстро меняющемся мире.

В статье также разъясняются основные причины информатизации всех сфер жизнедеятельности человека, включая параметры социальной солидарности, социокультурных оснований, связи с тенденцией определенной социокультурной эволюции в современных развитых обществах в последние десятилетия. Показаны философские основы информатизации общества как глобального процесса и важнейшие особенности информационного общества.

Ключевые слова: постиндустриальное общество, информационное общество, информационные технологии, цивилизация, глобальная информатизация.

Summary

Muslim Nazarov

Philosophical Bases of Formation of Information Society

The article provides a comprehensive analysis of the epistemological, philosophical and anthropological problems of modern society, as well as theoretical research in the field of information process development strategies with extensive use of information and communication technologies, which is the basis for the development of civilization in the information society at this stage. The history of the concept of "information society" is explained, the analysis of the main theories related to this concept is given.

It is emphasized that the transition to the information society is one of the possible and most desirable options for the future development of society. The importance of philosophical and social research aimed at studying the formation of the information society is revealed.

As a result of a special cultural evolution in the philosophy of the twentieth century, it is shown that there are constructive directions in the dialogue of information concepts with the theory of social progress.

Although the criteria for the progress of the information society are not new, the interpretation of the values underlying them (knowledge, freedom, etc.) is carried out taking into account new social events. In the information society, public consciousness takes precedence over public life, which prevents social forecasting, destruction and regression.

The future development of the problems of the progress of the information society will help to resolve the contradictions in the theory and practice of the formation of a knowledge society. The main results of the work are important for social forecasting in a conflicting and rapidly changing world.

The article also explains the main reasons for the informatization of all spheres of human activity, including the parameters of social solidarity, socio-cultural foundations, due to the tendency of certain socio-cultural evolution in modern developed societies in recent decades. The philosophical foundations of the informatization of society as a global process and the most important features of the information society are shown.

Keywords: *postindustrial society, information society, information technologies, civilization, global informatization*

Şöbə redaktoru f.e.f.d. Rəhimov Mütəllim Qara oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.